

MİKRO-FAŞİZM

Gündeliğın Kara Delikleri

Güney Çeğın

Bu kitabın yayın hakkı PHOENIX YAYINEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayınlayıcısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

MİKRO-FAŞİZM

Gündeliğin Kara Delikleri

Yazar: Güney ÇEĞİN

Editör: Gülşen DEMİRCİ

Grafik Tasarım: İrem Nur ACAR

©Phoenix Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

2025 Kasım, Ankara

ISBN No: 978-605-7789-80-8

Phoenix Yayınevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 11003

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Baskı: Vadi Grafik Ltd. Şti.

İvedik Organize Sanayi 1420. Cd. No: 58

Ostim Yenimahalle/Ankara

Sertifika No: 47479

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

MİKRO-FAŞİZM
Gündeliğın Kara Delikleri

İÇİNDEKİLER

‘MİKRO’ VE ‘MAKRO’ ÜZERİNE BİR ÖN AÇIKLAMA	13
ÖNSÖZ	15
GİRİŞ.....	19

Fragman 1

Diyalektiğin Gölge Oyunu: Molekülerden Moleküler Olana.....	25
---	----

Fragman 2

Makinenin Gölgesi: Proto-Devletin Anatomisi	29
---	----

Fragman 3

Kırılganlığın Politikası.....	33
-------------------------------	----

Fragman 4

İçsel Düşmanın İnşası.....	35
----------------------------	----

Fragman 5

Arzu Terbiyesi/Küçük Leviathanlar	39
---	----

Fragman 6

Arzunun Gizli Jandarması.....	41
-------------------------------	----

Fragman 7

‘Potentia Hırsızı’: Dostluğun Kodlanmış Yüzü	45
--	----

Fragman 8

Soyutlanmış Yaşam	49
-------------------------	----

Fragman 9

Hıncın Rizomatik Anatomisi.....	53
---------------------------------	----

Fragman 10	
Psijenin İşsel Sömürgesi	57
Fragman 11	
Sürü Ahlakı	61
Fragman 12	
Yüksek Kolektivitenin İmhası	65
Fragman 13	
Hipnoz ve Mimetik Kriz: İktidarın Sismik Hattı	69
Fragman 14	
Mezar Taşı Olarak Cumhuriyet İdesi	73
Fragman 15	
Ekranın Estetik Rejimi	77
Fragman 16	
Negatifin Ağı: Anti'nin Moleküler İktidarı	81
Fragman 17	
Tarihin Ötesinde: Uyum Sağlayan Canavar	85
Fragman 18	
Arzunun Tuzakları ve Moleküler Kaçışlar	87
Fragman 19	
Felaketin Kurumsal Conatus'u	91
Fragman 20	
Arzunun Oidipal Tutsaklığı	93
Fragman 21	
Duygulanımsal Arıtım Makinesi	95
Fragman 22	
Maskeli İtaat.....	99
Fragman 23	
Nekrofilik Faşizm.....	103
Fragman 24	
Semiyotik Tuzak: Arzunun Mikro-Zaptı	105
Fragman 25	
Üniformasız Ordu	107

Fragman 26	
İçsel Tiran	109
Fragman 27	
Ya Solcu Mikro-faşist?	111
Fragman 28	
Bilinç Gardiyanı.....	115
Fragman 29	
Evrenselci Maskenin Ardı.....	119
Fragman 30	
Evcilleşmiş Despotizm	121
Fragman 31	
İyiliksever Faşizm	123
Fragman 32	
İçsel Fısıltı: Öz-İktidarın Sessiz Grameri	125
Fragman 33	
Kendi İpinle Bağlanmak.....	127
Fragman 34	
Ruha Kazınmış Yasa	129
Fragman 35	
Karanlık Yatırım	133
Fragman 36	
Durağanlığın Şiddeti	137
Fragman 37	
Ölüm İnkârının Kuvveti.....	141
Fragman 38	
Yankılanan Özne	145
Fragman 39	
Bastırılmış Doğanın Tahakkümü	149
Fragman 40	
Bastırmanın Terbiyeciliği	151
Fragman 41	
İçsel Düzleştirmenin Toplumsal Ağı	155

Fragman 42	
Düzleştirmenin Şiddeti	157
Fragman 43	
Mağduriyetin Kinik Despotizmi.....	159
Fragman 44	
Benlik ve Tahakküm Aparatı.....	163
Fragman 45	
Duygulanımsal Rezonans ve Mikro-faşist Bağ.....	167
Fragman 46	
Zarîf Tahakküm.....	171
Fragman 47	
Sefaletin Doğallaşması	175
Fragman 48	
Dilsel Katastrof.....	177
Fragman 49	
Adlandırmanın Tektoniği: Mikro-faşizme Karşı Yeraltı Hattı.....	179
Fragman 50	
Patates Faşizmi	183
SONSÖZ	185

Nihayetinde bazı imkânsızlıklara sahibiz ve bu imkânsızlıklardan onları azımsayarak kurtulamayacakmışız gibi görünüyor. Yine de bir ezgiye denk geldiği için gücü artıp azalabilen insan türünün herhangi bir etkileşim ile farklı hallere girmeyeceği düşünülemez. Bu yüzden Hegel'in "aşma"nın kudretini yadsımamak gerekir. Tarih ve hayat bize gösteriyor ki yaşam, iki timsale meylediyor ve ancak oradan taşarak bize sirayet ediyor; kitap ve silah. Önem sırasına göre söylemek gerekirse, silah ve kitap. Kitabın silahlaştırılması artık cılkı çıkmış bir teşebbüstür, bir anlam ifade etmiyor fakat silahın kitaplaştırılması hala dinç durmakta. Silahın kitaplaştırılması da ne demek? Silah tam olarak ne anlamda ne yapar? Ve ne hızda?

Kuşakların zinciri senin zincirin değil. Seni bağlayan zinciri kendin döversin. Korkun, itaatın, yersiz anlardaki gülüşün – işte zincirin halkaları bunlardır.

- *Franz Kafka*

Artık çarpıp geri sekeceğiniz üst bir merci yok. İşbirlikçiliğe, baştan çıkarılmaya, göstergelerin ve sessizliğin dolaşımına mahkûmuz.

- *Jean Baudrillard*

Faşizm, kendi selameti için beden politikasının kendisine karşı yürüttüğü manik bir saldırıdır.

- *Brian Massumi*

Faşizm, arzu gibi, her yere, ayrı parçalar halinde, tüm toplumsal alanın içine dağılmıştır; güç ilişkilerine bağlı olarak şu ya da bu yerde kristalleşir.

- *Deleuze & Guattari*

‘MİKRO’ VE ‘MAKRO’ ÜZERİNE BİR ÖN AÇIKLAMA

Bir kum yığını düşünün: Onu bir bütün olarak tanımladığımız, sınırlarını belirlediğimiz ve “şu kadar ton” diyerek ölçtüğümüz an, onu makro (Deleuze’ün ‘molar’ dediği) bir düzeyde kavrarız; bu kuşkusuz, katı kimliklerin, yapıların ve istatistiksel bütünlüklerin alanına dahildir. Kolektif düzlemde devlet, sınıf veya normlar gibi sabitletmiş biçimler tam da böyledir. Onları idrak etmek fazlasıyla kolaydır. Ancak asıl hareket, bu yığının görünmeyen gözeneklerinde, her bir kum tanesinin diğeriyle kurduğu sürekli, dinamik ve mikroskobik temaslarda, kaymalarda ve etkileşimlerde yaşanır. İşte bu akışkan, ölçülemez ve sürekli dönüşen ilişkiler ağı, mikro (Deleuze’ün ‘moleküler’ dediği) düzleme karşılık gelir. Bu iki düzlem arasındaki fark, yalnızca ölçek farkı değildir; biri dünyayı niceliksel bir çerçeve ile apaçık kuşatır, diğeri ise dünyayı hâlâ oluşunu sürdüren bir akış olarak hisseder/sezer. Ezcümle mikropolitika ile makropolitika-nın karşılıklı iççerimi asimetrik değil diferansiyeldir.

ÖNSÖZ

Bugün, modern hayatın sapaklarında, belirli bir yanılsamalar dizisine körü körüne bağlanmamış bir hayat süren herhangi birinden bahsetmemiz mümkün değil. Bu metnin yazarı da buna dahil! Nietzsche'nin yıkıcı saptamasıyla "yanılsamadan azade bir hayat" hem katlanılabilir değil hem de "düşler ülkesi"ne ait. Dokunuyor, konuşuyor ve paylaşıyoruz; tüm bu edimler, özgür istencin kanıtları gibi sunuluyor bize. Oysa her temasın altında, her kelimenin arasına sızmış ve her paylaşımın kılcal damarlarında dolaşan başka bir gerçeklik var: Kendiliksizleşme Tertibatları. İşte bu tertibat, öznenin içsel dokusunu, gücün ayartıcı kodlarıyla yeniden işleyerek, onu yekdiğeri karşısında sürekli bir teyakkuz haline mahkûm edip, yurttaşlar savaşının bitmek bilmez zeminini inşa ediyor.

Bu, fazlasıyla aşına olduğumuz sopalı, üniformalı ve meydanlarda kükreyen bir tahakküm biçimi değil elbette. Onun yerini, çok daha sinsi ve çok daha etkili bir parazit aldı. Tiran değil, bir miselyumu andırıyor. Görünmez, neredeyse metafizik bir frekansta tınlayan, bedenleri, arzuları, en masum sevgi gösterilerini bile şekillendiren bir şebeke. Toplumsal dokunun tamamına yayılmış, daimi ve devingen bir mikro-akış.

Onu görmek için değil, sezmek için bir duyarlılık gerekiyor bugün. Hissediyoruz ancak adlandıramıyoruz; her yerde hazır ve nazır ancak kaynağı belirsiz.

Kara gömlekli faşist özne, tarihin sefil sahnesinden çekileli çok oldu ki bundan yaklaşık bir asır önce toplumsalın gözeneklerinde var olan mikro-faşist dinamikleri niceliksel bir yoğunlaşma biçiminde muntazaman kodlamıştı. Ne var ki, bu kodlar günümüzde çözülmüştür fakat bu çözülüşün açığa çıkardığı moleküler akışlar, toplumsal bedenin katmanlarında (günümüzün ağsı toplumunda) yeniden vücut bulmakta.

Bu özne, her şeyden önce bir şahıs değil, bir kristalizasyonun adı. Bir komşunun lakayt homofobisinde, bir patronun “şakacı” aşağılamasında, bir sevgilinin kıskançlık kisvesi altındaki kontrolcülüğünde, sosyal medyadaki bir linç sarmalında, ofisteki küçük bir dedikoduda, “biz böyle yapmayız”ın otoriter tonunda, “ayıp oluyor”un basıkıcı fısıltısında ya da sahte devrimcilerin “kafayı kuma gömenleri” tekfir eden küstahlığında tezahür ediyor. Erki(ni) büyük, teatral eylemlerde değil; gündelik pratiklerin en küçük kılcal damarlarında cisimleştiriyor. Gövdelerde, bakışlardaki duraklamalarda, sözler arasındaki kasıtlı sessizliklerde hüküm sürüyor.

Mikro-faşizm her hâlükârda tüm görünümüleriyle gösterişsizdir, tehlikesi de burada saklı. İhtişamla değil, küçük dozlarla yayılır. Yereldir; mahallede, evde, yatak odasında, işyerinde filizlenir ama aynı anda, küresel bir hoyratlıkla tüm gezegeni aynı görünmez ağlarla örür.

Mikro-faşist öznenin metabolizması, çoğulluktan nefretle beslenir. Onun için farklılık, sindirilmesi gereken bir yabancı maddeye benzer. Özgürlüğü kutsar, evet, ancak

müzelerde sergilenen dokunulmaz bir heykel olarak. Yaşayan, nefes alan, kaotik ve öngörülemez bir kuvvet olarak özgürlükten ise ürperir. Bu yüzden her ritmi düzene sokmak, her duraklamayı kontrol altına almakla yükümlüdür. Sessizlikler artık düşünme anları değil, onun gücünün boşlukları doldurduğu anlardır. Gündelik dokunuşlar, samimiyet değil, bir nüfuz etme biçimidir.

Mikro-faşizm, bir hayalet gibi, fark edildiği an biçim değiştirir ve kendini yeniden yaratır. Onun oyun alanı, sıradanlığın tam kalbidir. İşte bu yüzden onunla yüzleşmek, nihai bir zafer değil, her gün yeniden başlanması gereken duygulanımsal ve amansız bir pratiktir. Her an, her küçük müdahale, bu görünmez ağdaki bir düğümü ya sıkılaştırır ya da çözer.

Bu mikro-faşist ağları görüp yakalamak, salt entelektüel bir çaba olarak görülmemelidir; bedensel bir deneyim, bir uyarı çığlığı ve bir direnme çağrısıdır. Onu hissetmek, tahakkümün artık sadece bir fikir değil, tenimize işlemiş bir oyuk olduğunu anlamaktan geçer. Bu nedenle, onunla girilecek kavga kavramsal olmaktan çıkıp ontolojik bir zemine sahip olmalıdır. Özgürlüğü yeniden icat etmek, çoğulluğu hissetmek, tek tip bir uğultuya karşı farklı seslerden oluşan bir senfoniye kulak vermektir. Farklılığı etkinleştirmek, onu bir nesne olarak “hoş görmek” değil, özneler arası bir güç olarak kucaklamaktır.

Elinizdeki fragmanlar elbette dört başı mamur bir analiz değil, bir davet: Düşünülmesinden vazgeçilen meseleleri hissetmeye, sessizliği dinlemeye ve o boşluklarda, özgürlüğünüz adına bir şeyler fısıldamaya davet.

Faşizmler siyaseten, enerjisi harekete geçirilmiş mağlupların ayaklanmalarından başka bir şey değildir; bu mağluplar, bir istisna ânında, muzafferler olarak zuhur edebilmek için kuralları değiştirirler.

— *Peter Sloterdijk, Nietzsche'nin Havârisi*

GİRİŞ

Mikro-faşizm hakkındaki bu parçalı yazı ilkin o çok bildik makro-faşizm ile mikro-faşizm arasındaki ilişkiyi yani ikisi arasında belirli bir geçişliliğin mi (öncelik/sonralık) olduğu ya da ontolojik bir içkinliğin mi olduğu meselesini masaya yatırmakla işe başlamalıdır. Lafı evirip çevirmeden baştan söyleyelim: Mikro-faşizm, her şeyden önce faşizmin bir karikatürü ya da onun tezahürü değildir, tarihsel bir rejim biçimi olarak faşizmin moleküler seviyedeki zemini olsa da daima ona önceldir. Lakin bir rejim olarak faşizm, onun dokusunda işleyen bir kuvvetler ağı olarak mikro-faşizmler olmadan bedenselleşme imkânı yakalayamaz; çünkü toplumsal grupların duygulanımsal örgüsünde hep var olan bir yatkinlıklar dizisini seferber eder: türdeşleşme arzusu, farklardan duyulan korku, erk seviciliği gibi. Liste kabarık...

Öyleyse ilk analiz adımı: Makro olanın kısa bir tarihsel anatomisi, mikro olanın güncel potansiyelini anlamak için bir harita işlevi görebilir. Ne de olsa molar bir politik kimlik edinmeden önce herkes mikro-politiktir. Mikro-politik olmak, kurucu ilişkiler alanının öznesi olmak ve benliği biçimlendirmenin dünyasına dâhil olmaktır.

Her şey fasces sözcüğünün paradoksal yapısında başlar: Birliğin görkemi ve bireyin eriyişi. Mussolini'nin Roma'dan ödünç aldığı o balta demeti yalnızca bir otorite simgesi değil, modern kitleyi bir arada tutan mimetik bir tutkaldır aynı zamanda. Faşizm, geçmişin gölgesinde kendisini meşru kılarken, özgünlük iddiasıyla bile bir taklidi sahneye taşır. "Fascio" kelimesinin taşıdığı tarihsel anlam –köylü direnişlerindeki radikal ruh– faşizmle birlikte içi boşaltılarak tersyüz edilir. Aynı sözcük, halkçılığı ve otoriterliği, devrim ve muhafazakârlığı da eşzamanlı biçimde bağrında taşır. Artık onu sabit bir öze tanımlamak imkânsızdır; daha ziyade, akışkan bir oluş sürecinin peşine düşmek gerekir. İşte bu oluş, Girardcı bir mimetik krizin sarmalında hayat bulur: Bireysel olanın kolektif aynılığa dönüştüğü o kırılma anında, tüm farklar silinir ve coşkulu bir kalabalık doğar. Tekil sapların bir balta etrafında sıkıca bağlanarak kimliklerini yitirmesinden bahsediyoruz. Makro-faşizm, bu krizi yönetme, onu yönlendirme ve nihayetinde bir güce dönüştürme sanatıdır.

Hiper-mimetik çağımızda da bu diriliş her daim tetiktedir, epeyce güçlü bir potansiyel olarak hem de zira, taklit onun doğasında, bizim ise modern durumumuzdadır. Mussolini'nin "otoritenin yüzyılı" kehaneti, bugün bir kehanet olmaktan çıkıp bir tanımlama haline gelmiştir: Bireyin kolektife, özgürlüğün itaate evrildiği bir çağ.

Öyleyse faşizm, modernitenin bir sapması değil onun en karanlık, en içerideki yüzüdür ve bu mimetik güç, üçlü bir tutku rejimiyle işlerlik kazanır: Bulaşıcılık, topluluk ve mit.

Önder, geçmişin mitlerini taklit ederek yeni bir patoloji yaratır; topluluğu tek bir iradede, tek bir ritüelde

birleştirir. Bu, bir demet yapma, yani fascies haline getirme sanatıdır: Çimenleri ayırt etmemek, otu bir tutmak, teki birlikte eritmek/kaynaştırmak.

Öyleyse mikro-faşızmin özgül doğasını kavrayabilmek için onun makro-tarihsel gölgesinden sıyrılıp arınmamız şarttır (Kapitalist tahakküm rejimlerinin kavramsal şantiyesi içinde “mikro-faşızım” sözcüğüne gösterilen ilginin *aşıkâr seyrekliği*, söz konusu mevzunun güncelliği ve yakıcılığı konusunda bir kanıt olarak ele alınmalıdır). Bu arınma sürecini mümkün kılacak olan ise şu tezlerdir:

- Dil, gerçekliği betimlemekten aciz kaldığında iktidar tertibatlarının en büyük müttefiki haline gelir. Tarihsel bir rejim olarak faşızmi temel gönderge olarak kabul ettiğimizden ötürü, mikro-faşızmi aslen en yakıcı görünümleriyle idrak etmekte başarısız oluruz. Faşızım illaki bir rejim olarak katılaştığında kendisine dair analize başlayacağımız uğursuz bir illet değildir. Bu mükerrer hatanın nedeni, faşızım nosyonuna tekillik, tekrarsızlık, örneklemeye kapalılık, benzersizlik atfetmekle ilgilidir. Zaten faşızım tam da -ilk adımda- aşağıdan yukarı (mikro-faşızım) olduğu için yukarıdan aşağıya (devlet düzeyinde) işler.
- Mikro-faşızım, tarihsel bir rejim olarak faşızımdan önce gelen, doğurgan bir potansiyelin adı olup, arzusun sürekli ürettiği moleküler bir oluşumdur. Bu yüzden de toplumsal hayatın geçici olmayan bir özelliğidir.
- Geçmişte faşızım moleküler arzu ve korkuları yoğunlaştırmak suretiyle kitlesel iktidar bloklarına dönüşme şansı yakalamıştı; bugünse (küresel) ka-